

Jaciment arqueològic del castell de Cervelló

Cervelló

Ubicació

Comarca:	Baix Llobregat
Lloc/Adreça:	Situat en un esperó encinglerat que domina la vall del Llobregat i el camí de l'Ordal al Penedès.
Emplaçament	Dalt del turó del Castell
Alçada:	317

Coordenades:

Latitud:	41.387784943722
Longitud:	1.9602463930511
UTM Est (X):	413069
UTM Nord (Y):	4582327

Classificació

Número de fitxa	08068 - 21
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Medieval Modern
Segle	X-XVIII
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Tot i que l'enclavament que avui considerem jaciment arqueològic del castell de Cervelló, va patir al llarg dels segles l'arrasament i la destrucció de les diverses estructures i nivells d'habitatge i defensa, en arribar els anys 2010-2011, es va iniciar un període de restauració i consolidació del conjunt monumental del castell per tal de convertir-lo en un lloc visitable. Aquest esforç va incloure intervencions arqueològiques que van desvelar diverses estructures del castell i van permetre identificar múltiples fases constructives, incloent-hi una ocupació en l'edat del bronze. Aquesta iniciativa no només va contribuir a la preservació física del castell i la seva consolidació i restauració, sinó que també va obrir les

portes per compartir la seva història amb el públic, posant de manifest la riquesa cultural i patrimonial d'aquesta emblemàtica construcció.

Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record
Observacions protecció:	BCIN 680-MH Pla Especial i catàleg del patrimoni arquitectònic i ambiental de Cervelló, 2017. PEPAAC – ph-72. dv., 22/04/1949 - 12:00
Data aprovació:	CCAA 21131
Número inventari	
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Científic/Lúdic/Cultural
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Cervelló
Autoria de la fitxa	Josep Maria Solias Arís - Kuanum
Data de registre de la fitxa:	dc., 20/12/2023 - 16:44

Descripció

El Castell de Cervelló es troba a migdia del nucli de Cervelló. Les restes, situades a una altitud de 317 metres, s'articulen en dos recintes clarament diferenciats: un superior i un inferior. El recinte inferior, també conegut com a recinte jussà, conserva vestigis d'un antic barri del castell, delimitat per una muralla. Dins d'aquest recinte, es poden identificar diverses estructures, tot i que la seva identificació precisa és difícil degut a l'avançat estat de ruïna. Es poden observar alguns dipòsits, una sala que conserva part d'una volta apuntada i una cisterna rodona buidada a la roca, la qual probablement servia com a dipòsit d'aigua. La muralla que envoltava aquest recinte, malgrat estar en un estat ruïnós, encara presenta indicis de la seva estructura original, incloent-hi contraforts que evidencien una intenció defensiva.

D'altra banda, el recinte superior esdevé el nucli principal del castell, conservant una porta o poterna, encara que molt enderrocada, i les parets d'una torre o baluard de ponent. Aquestes parets, tot i haver sofert el pas del temps, encara manifesten la seva solidesa i la seva complexitat constructiva, incloent-hi vestigis de les seves defenses. L'estructura de la torre esdevé particularment destacable, amb una planta lleugerament trapezial i lleugerament atalussada, la qual s'alça imponent al paisatge circumdant. Les dues torres es trobaven originalment unides per panys de muralla, encara que avui en dia aquesta unió s'ha perdut en gran part.

La capella, situada a l'oest del recinte inferior, es presenta com un petit edifici rectangular amb indicis de la seva estructura romànica original. L'absis, tot i que només es manifesta a l'interior per un parell d'arcuacions, revela la seva forma semicircular característica. Malgrat l'estat de ruïna de la volta, encara es poden apreciar elements que suggereixen la seva forma apuntada original, així com l'arrencament de la mateixa, marcada per una línia d'impostes en cavet. L'aparell constructiu, format per carreus grans i ben tallats, és típic del període romànic, evidenciant el valor històric i arquitectònic de la capella en el conjunt del castell.

L'any 2010, com a part d'un extens projecte de restauració del conjunt monumental que inclou el castell, l'església, la necròpolis i altres estructures d'habitació, es va realitzar una significativa excavació

arqueològica al recinte superior del Castell de Cervelló. Aquesta intervenció va revelar una seqüència estratigràfica complexa que proporciona una visió detallada de l'evolució històrica del lloc.

Durant l'excavació, es va observar una variació en la potència dels estrats segons la ubicació dins del recinte. A la torre, es va assolir una profunditat de gairebé 3 metres, mentre que en el sector de ponent, la potència era d'entre 1 i 1'5 metres. Els estrats superiors, marcats per enderrocs contundents, suggereixen la possible presència d'un nivell superior, el qual es va perdre a causa de la destrucció provocada per la Guerra de Successió al principi del segle XVIII.

Els materials recuperats durant l'excavació proporcionen una cronologia detallada de l'ocupació del castell i els seus processos de modificació i abandonament al llarg del temps. Les ceràmiques recuperades, com la ceràmica blava catalana i la decorada amb reflexos metàl·lics amb pinzell-pinta, s'associen principalment a la primera meitat del segle XVII.

La disposició dels paviments també va donar pistes sobre l'ús i la construcció del castell en diferents períodes. La presència d'un nivell de rajols i/o lloses de pedra apunta a la possibilitat d'un enllosat de pedra en època gòtica. Sota aquests paviments es van descobrir nivells de calç, indicant modificacions estructurals i reformes al llarg del temps.

Les campanyes d'excavació successives, realitzades entre 2010 i 2011, es van centrar en el recinte inferior del castell i les terrasses adjacents. Aquestes excavacions van revelar una primera ocupació del lloc durant el bronze inicial, seguida de diverses estructures del període altmedieval. Es va documentar un primer moment d'abandonament entorn del segle XV, tot i que el castell posteriorment es va tornar a ocupar, amb reformes posteriors a partir del segle XVI.

La destrucció del castell durant la Guerra de Successió, confirmada pels nivells d'enderroc i el material arqueològic associat, posa de manifest els canvis significatius en la història del lloc i la seva arquitectura. La posterior intervenció arqueològica realitzada el 2015, durant les obres d'instal·lació de la il·luminació, no va proporcionar noves restes significatives, tot i ser un element més en el seguiment i preservació del patrimoni històric del castell.

Observacions:

La seu del Campus d'Arqueologia de la UAB del Castell de Cervelló va ser inaugurada al febrer del 2022, com a resultat d'una col·laboració entre l'Ajuntament de Cervelló i la UAB, que s'inicia el juny del 2018.

Les intervencions arqueològiques al Castell de Cervelló es centren en l'excavació de les últimes fases del conjunt defensiu, als segles XVI-XVIII, amb un gran volum de materials ceràmics i metàl·lics, que encara no tenen un lloc d'exposició permanent.

A més de l'excavació del castell, s'està duent a terme la consolidació i restauració d'alguns dels espais per condicionar-los per a la visita del públic. Per això es compta amb ajudes de la Diputació i la Generalitat de Catalunya, seguint el Pla Director del Castell. En aquests moments, s'ha restaurat completament la capella, i s'espera aixecar murs i reparar paviments del sector Lluçà, a més de reconstruir una de les cisternes.

Història

El Castell de Cervelló, amb els seus orígens documentats l'any 904, constitueix una peça clau en la història de la regió. En aquell temps, el comte Guifré Borrell, resident al castell, va consolidar la seva connexió amb

el monestir de Sant Cugat mitjançant diverses donacions. El 992, els fills del comte, Ramon Borrell de Barcelona i Ermengol d'Urgell, van decidir vendre la propietat a Ènnec Bonfill, que esdevingué senyor de Cervelló i també va adquirir la Palma, Torrelles de Llobregat, Vallirana i Olesa de Bonesvalls, establint així una important línia de propietat.

Amb el pas del temps, el castell va passar per diverses mans i circumstàncies històriques. El 1297, Guerau de Cervelló va cedir el castell al rei Jaume II, marcant un punt de viratge en la propietat del lloc. El 1309, la comtessa Sibil·la de Pallars va adquirir el castell, que posteriorment va passar a Arnau Roger II de Pallars al 1320. Després d'altres vicissituds, el castell va tornar a ser propietat de la corona, que el va vendre a la ciutat de Barcelona el 1390. A partir d'aquest moment, el castell va canviar de mans diverses vegades, passant per les famílies Bellera, Luna, Ansa, i altres distingits llinatges.

La Guerra de Successió va deixar la seva empremta al Castell de Cervelló, ja que va ser abandonat i destruït durant aquest conflicte.

Bibliografia

AMB (2016) Text refós del pla especial i catàleg del Patrimoni Arquitectònic i Ambiental de Cervelló. S.Ll. Àrea Metropolitana de Barcelona.

ARTIGUES CONESA, PERE LLUÍS. (2011). Memòria de la intervenció arqueològica realitzada al Castell de Cervelló (Baix Llobregat). Núm. Mem. 11063. Memòries i informes.

BOLÒS, J.; PADILLA, I.; PAGÈS, M. (1980) "La necròpolis de tombes antropomorfes de Santa Maria de Cervelló", Quaderns d'Estudis Medievals, Barcelona, núm. 2 pp. 67-80.

CAMPOS MASIP, Jaume; FOLCH MOLDES, Raimon; MONTSERRAT MAJÓ, Ignasi (2019). Cervelló Subterrani. Coves, avencs i mines de Cervelló. Ajuntament de Cervelló.

CATALÀ, P.; BRASO, M.; OLIVER, J.M. 1967 Els castells catalans.

INSTAL·LACIÓ d'il·luminació al castell de Cervelló (Cervelló, Baix Llobregat). Núm. Mem. 12996. Memòries i informes.

LLORENS, J. 1989 Ceràmica catalana de reflex metàl·lic. Segles XV al XVII.

PANCORBO PICÓ, AINHOA. (2010). Informe excavació arqueològica al Conjunt monumental del Castell de Cervelló. Memòries i informes.

PANCORBO PICÓ, AINHOA. (2010). Memòria excavació arqueològica realitzada al Castell de Cervelló. 2010. Cervelló, Baix Llobregat. Núm. Mem. 12028 Memòries i informes.

PÍRIZ I GONZÁLEZ, EDUARD. (2015). Memòria de la intervenció arqueològica preventiva pel seguiment dels moviments de terra. Memòries i informes.

Enllaços d'interès:

[Cercador de l'Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya](#)

